

**DOPRINOS INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKIH SUSTAVA U
RAZVOJU SPORTA I SPORTSKE REKREACIJE U
RESOCIJALIZACIJI OSOBA S INVALIDITETOM**

autor: Allen Bartoš

Zagreb, lipanj 2013.

SADRŽAJ:

DOPRINOS INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKIH SUSTAVA U RAZVOJU SPORTA I SPORTSKE REKREACIJE U RESOCIJALIZACIJI OSOBA S INVALIDITETOM	1
SAŽETAK.....	3
1. UVOD.....	4
2. INVALIDNOST I PROFESIONALNA REHABILITACIJA	4
2.1. Invalidnost i srodni pojmovi u općem smislu.....	4
2.2. Invalidnost u Republici Hrvatskoj	6
3. RESOCIJALIZACIJA OSOBA S INVALIDITETOM KROZ SPORT	6
3.1. Značaj sportske rekreacije i sporta tijekom i nakon rehabilitacije osoba s invaliditetom	7
3.2. Invalidnost i kineziološke aktivnosti	7
4. DOPRINOS INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKIH SUSTAVA U RAZVOJU SPORTA I SPORTSKE REKREACIJE U RESOCIJALIZACIJI OSOBA S INVALIDITETOM	11
izvor: szssplit.hr (5. veljače 2013.).....	18
5. ZAKLJUČAK	19
LITERATURA	20

SAŽETAK

Ne tako davno bilo je nezamislivo zapošljavanje osoba s invaliditetom, ali i organiziranje sportskih natjecanja koja su namijenjena isključivo osobama s invaliditetom. To se promijenilo aktivizmom i borbom za ljudska prava, što se moglo tako uspješno manifestirati jer je bilo zastupljeno u svim oblicima medija. Za resocijalizaciju osoba s invaliditetom važna je i pojava prvih Paraolimpijskih igara. Prve ljetne Paraolimpijske igre održane su 1952. godine u Velikoj Britaniji. To je ujedno i razdoblje razvoja elektroničkih medija, iz čega se može naslutiti i zaključiti kako su komunikacijsko-informacijski sustavi u to vrijeme imali svojevrsnu ulogu u razvoju natjecateljskog sporta osoba s invaliditetom. Uslijedio je daljnji razvoj koji je doveo do toga da Paraolimpijske igre i medijska popraćenost istih imaju iznimno važnu ulogu u resocijalizaciji osoba s invaliditetom. Osobe s invaliditetom upravo kroz medije često nalaze motivaciju i nadahnuće za daljnji napredak i resocijalizaciju, a vrhunski su sportaši s invaliditetom često njihovi idoli.

ključne riječi: osobe s invaliditetom, informacijsko-komunikacijski sustavi, resocijalizacija, sport, uloga medija

Not so long ago it was unimaginable to hire a disabled person or organize a sport event which would be exclusively designed for athletes with disabilities. However, this has changed thanks to activism and human rights movements which manifested great results due to widespread media coverage. The occurrence of the first Paralympic games was very important for the resocialization of disabled persons. The first Paralympic games were held in 1952 in Great Britain which was also a period of great development in the area of electronic media. This pointed out the contribution that the information and communication systems have had in the development of competitive sports for disabled athletes. What followed was a further development of Paralympic games and its media coverage both of which gained an important role in the resocialization of disabled persons. It is precisely through the media that the persons with disabilities find their motivation and inspiration for further progress and resocialization and top disabled athletes are often their idols.

key words: handicapped persons, information and communication systems, socialization, sport, media's role.

1. UVOD

Osobe s invaliditetom potrebno je profesionalno rehabilitirati i (re)socijalizirati. Često to nije lak proces. Put do rehabilitacije i socijalizacije nerijetko je dugačak i mukotrpan. Osobe s invaliditetom treba poticati i stalno motivirati, a u početku njihove rehabilitacije i pomagati. Međutim, nije tu riječ samo o fizičkoj rehabilitaciji, već i o psihičkoj. Invaliditet, pogotovo iznenadni (invaliditet koji nije nastao rođenjem) težak je i velik udarac na čovjekovu psihu.

Jedan od načina rehabilitacije i resocijalizacije je i bavljenje sportom, bilo rekreacijskim ili natjecateljskim sportom. Međutim, prvotno je potrebno ostvariti određene preduvjete za bavljenje sportom, poglavito kod određenog tipa invaliditeta. No, ako je osoba uspješno integrirana u sportske aktivnosti, bez obzira kakvog karaktera, puno će se lakše resocijalizirati u društvu.

Informacijsko-komunikacijski sustavi izrazito su bitni za razvoj sporta u smislu resocijalizacije osoba s invaliditetom. To se očituje kroz niz aspekata, a daleko najpoznatiji je popularizacija sporta osoba s invaliditetom. U prijašnja vremena, nije postojao niti interes javnosti, a niti interes samih osoba s invaliditetom za bavljenje natjecateljskim sportom. Na kraju krajeva, nije niti postojao kvalitetno organiziran sustav natjecanja. Sve se to "riješilo" posredovanjem medija koji su prepoznali potencijal takvog sporta, ali u isto vrijeme, odgovorili na potrebe i interes javnosti i društva.

U ovom seminarskom radu korištene su različite metode, kao što su induktivna, povijesna, komparativna, metoda analize, metoda deskripcije itd. Korištena je stručna literatura koja obuhvaća mnoge knjige, članke, referate, zakone i ostalo. Rad je podijeljen na pet cjelina. Nakon uvoda, slijedi poglavlje u kojem će se objašnjavati invalidnost i profesionalna rehabilitacija u općenitom smislu. U nastavku je prikazana resocijalizacija osoba s invaliditetom kroz sport. Ključno poglavlje ovog rada predstavlja poglavlje broj 4, u kojem se analizira značaj informacijsko-komunikacijskih sustava za resocijalizaciju osoba s invaliditetom kroz bavljenje sportom i rekreacijom. Na kraju je iznesen zaključak, nakon čega slijedi popis literature koja je korištena prilikom izrade ovog rada.

2. INVALIDNOST I PROFESIONALNA REHABILITACIJA

U ovom poglavlju navode se općeniti pojmovi vezani uz invalidnost i profesionalnu rehabilitaciju te broj invalidnih osoba u Republici Hrvatskoj.

2.1. Invalidnost i srodni pojmovi u općem smislu

Osobom s invaliditetom smatra se svaka osoba kod koje postoji tjelesno, osjetilno ili mentalno oštećenje koje za posljedicu ima trajnu ili na najmanje 12 mjeseci smanjenu mogućnost zadovoljavanja osobnih potreba u svakodnevnom životu. Postoje i osobe s invaliditetom smanjenih radnih sposobnosti, čiji invaliditet u odnosu na sposobnosti osobe bez invaliditeta jednake ili slične dobi, naobrazbe, u jednakim ili sličnim uvjetima rada i na jednakim ili sličnim poslovima, ima za posljedicu trajnu ili na najmanje 12 mjeseci smanjenu mogućnost radnog osposobljavanja i zapošljavanja prema važećim općim uvjetima.

Osobom s invaliditetom smanjenih radnih sposobnosti može se smatrati i osoba s invaliditetom čiji je radni učinak u granicama očekivanog, ako se na temelju smanjenih stvarnih i procijenjenih općih sposobnosti takve osobe ocijeni da je to u interesu očuvanja njezinih tjelesnih, osjetilnih i mentalnih sposobnosti. Osoba s invaliditetom smanjenih radnih sposobnosti je¹:

1. osoba s invaliditetom, korisnik novčane naknade do zaposlenja, koja je pravo na profesionalnu rehabilitaciju ostvarila na temelju propisa o socijalnoj skrbi;
2. osoba s profesionalnom nesposobnošću za rad, koja je pravo na profesionalnu rehabilitaciju ostvarila prema propisima o mirovinskom osiguranju;
3. osoba koja je ostvarila pravo na profesionalnu rehabilitaciju prema propisima o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata;
4. osoba koja je ostvarila pravo na profesionalnu rehabilitaciju prema propisima o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji;
5. učenik s teškoćama u razvoju i učenik s većim teškoćama u razvoju, koji je pravo na profesionalnu rehabilitaciju ostvario prema propisima o srednjem školstvu,
6. osoba s invaliditetom starija od 21 godine, koja pravo na profesionalnu rehabilitaciju ili rad ne može ostvariti prema točkama 1 – 4.

Invaliditet i smanjenu radnu sposobnost osoba utvrđuje nadležno tijelo prema pojedinim stavkama (npr. institucije za mirovinsko osiguranje, socijalnu skrb itd.) ili ovlašteni vještak na temelju čijeg se nalaza i mišljenja utvrđuje invaliditet i smanjena radna sposobnost. Postupak utvrđivanja i ostvarivanja prava na profesionalnu rehabilitaciju pokreće se na zahtjev osobe s invaliditetom, njezinih roditelja, skrbnika, zakonskog zastupnika, liječnika primarne zdravstvene zaštite, socijalnog radnika ili defektologa.

Osoba s invaliditetom ima pravo na profesionalno osposobljavanje i rehabilitaciju (u daljnjem tekstu: profesionalna rehabilitacija) pod općim uvjetima te, ako je to potrebno zbog vrste i težine invaliditeta ili uspješnosti rehabilitacijskog procesa, u posebnim školama i ustanovama za profesionalnu rehabilitaciju, po prilagođenim ili posebnim programima. Profesionalna rehabilitacija obuhvaća sljedeće mjere i aktivnosti²:

- utvrđivanje preostalih radnih i općih sposobnosti,
- profesionalno informiranje, savjetovanje i procjenu profesionalnih mogućnosti,
- analizu tržišta rada, mogućnost zapošljavanja i uključanja u rad,
- procjenu mogućnosti izvođenja, razvoja i usavršavanja programa profesionalnog osposobljavanja,
- radno osposobljavanje, dokvalifikaciju, prekvalifikaciju i programe za održavanje i usavršavanje radnih i radno-socijalnih vještina i sposobnosti u razdoblju do zapošljavanja,
- informiranje i savjetovanje o pomoćnoj tehnologiji u učenju i radu,
- pojedinačne i skupne programe za unaprjeđenje radno-socijalne uključenosti u zajednicu,
- savjetodavne prijedloge o primjeni različitih tehnologija i tehnika u učenju i radu uz procjenu mogućnosti primjene,
- pretprofesionalno učenje, planiranje i primjena odabrane tehnologije,

---

¹ Prilagođeno prema: Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, pročišćeni tekst, NN 143/02, 33/05

² Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, pročišćeni tekst, NN 143/02, 33/05

- razvoj motivacije i osposobljavanje osobe s invaliditetom u korištenju odabrane tehnologije,
- tehničku pomoć, podršku, praćenje i procjenu rezultata,
- informiranje i podršku u izvorima financiranja.

Trajanje profesionalne rehabilitacije ovisno je o radnim sposobnostima i složenosti organiziranja i izvođenja samog programa rehabilitacije. Profesionalnu rehabilitaciju organizira i izvodi ustanova za profesionalnu rehabilitaciju, srednja škola, ili druga pravna osoba koja ispunjavanje uvjete propisane zakonom.

O načinu ostvarivanja prava na profesionalnu rehabilitaciju nezaposlenih osoba s invaliditetom odlučuje u prvom stupnju područna služba Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, u kojoj je osoba s invaliditetom prijavljena kao nezaposlena. Postupak ostvarivanja takvog prava pokreće se na zahtjev osobe s invaliditetom, njezinih roditelja, zakonskog zastupnika, skrbnika, izabranog liječnika primarne zdravstvene zaštite, socijalnog radnika ili defektologa. Zahtjevu se prilaže dokaz o utvrđenom invaliditetu i o smanjenoj radnoj sposobnosti.³

2.2. Invalidnost u Republici Hrvatskoj

Problem invalidnosti mnogo je rašireniji nego što se to općeprihvaćeno misli. Procjene UN-a govore da je svaki deseti stanovnik zemlje barem na neki način u izvjesnoj mjeri invalid. Kako bi se donijele preventivne mjere i programi za osobe s invaliditetom, ključno je raspolagati odgovarajućim podacima o istom. Iz tog razloga, između ostaloga, postoji i Zakon o Hrvatskom registru osoba s invaliditetom (NN 64/01), u kojem se propisuje način prikupljanja, obrađivanja i zaštite tajnosti podataka o osobama s invaliditetom.

U Hrvatskoj, stanje na dan 12. siječnja 2012., živi 518.081 osoba s invaliditetom, od čega su 311. 995 muški (60,2%) i 206. 086 žene (39,8%), što znači da osobe s invaliditetom čine oko 12,1% ukupnog stanovništva RH. Najveći je broj osoba s invaliditetom, njih 284.505 (54,9%), u radno aktivnoj dobi 19-64 godina, dok je u dobnoj skupini 65+ 195.380 (37,7%) osoba. Invaliditet je prisutan i u dječjoj dobi, 0-19 godina, i to u udjelu od 7,4%. Najveći broj osoba s invaliditetom ima prebivalište u Gradu Zagrebu i Splitsko-dalmatinskoj županiji. U te dvije županije živi oko 29,7% od ukupnog broja osoba s invaliditetom. Ako se razmotri udio osoba s invaliditetom u ukupnom stanovništvu županije, dolazi se do podatka da je najveći udio u Krapinsko-zagorskoj, s time da je najviša prevalencija u dječjoj dobi u Međimurskoj županiji, u radnoaktivnoj dobi u Krapinsko-zagorskoj, dok u dobi iznad 65 godina najveća prevalencija je u Splitsko-dalmatinskoj županiji.⁴

3. RESOCIJALIZACIJA OSOBA S INVALIDITETOM KROZ SPORT

U ovom će se poglavlju obraditi:

- značaj sportske rekreacije i sporta tijekom i nakon rehabilitacije osoba s invaliditetom,
- invalidnost i kineziološke aktivnosti.

³ Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, pročišćeni tekst, NN 143/02, 33/05

⁴ Prilagođeno prema: Hrvatski zavod za javno zdravstvo: Izvješće o osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj, Zagreb, 2012., str. 5.

3.1. Značaj sportske rekreacije i sporta tijekom i nakon rehabilitacije osoba s invaliditetom

Sportsko-rekreacijske i sportske aktivnosti osoba s invalidnošću obuhvaćaju širok spektar medicinski nezaobilaznih i fakultativnih sadržaja, od onih koji su sastavni dio samog procesa liječenja i rehabilitacije, do onih kojima je osnovni zadatak podizanje razine fizičkog i psihosocijalnog zdravlja, odnosno, unapređenje kvalitete svakodnevnog života po završetku stacionarnog liječenja (socijalizacija osoba s invaliditetom).⁵

Rekreacijske aktivnosti uklanjaju osjećaj nemoći, napuštenosti te postepeno razvijaju osjećaj sigurnosti, samopoštovanja i socijalne integracije. Međutim, osim rekreacijskih aktivnosti, osjećaju sigurnosti, samopoštovanja te socijalizaciji osoba s invaliditetom također pridonosi i sudjelovanje u prilagođenim sportskim natjecanjima, bilo na lokalnoj, nacionalnoj ili međunarodnoj i olimpijskoj razini.

Klica sporta osoba s invalidnošću nikla je u Centru za povrede kralježnice britanske bolnice Stoke Mandeville 1948. godine, kada je sir Ludwig Guttmann u mjere terapije za ratne veterane uveo sportsko streličarstvo. Ondje je u tom sportu već 1950. godine održano i prvo međunarodno natjecanje sportaša s invalidnošću između nizozemskih i engleskih paraplegičara.⁶

Uspjeh je tog natjecanja bio ogroman, a o tome svjedoče i natjecanja koja su se nastavila i idućih godina u većem broju sportova, ali i s većim brojem zemalja sudionika. Godine 1960. natjecanja su se preselila u Rim, a nekoliko godina kasnije u Tokio. Nakon toga slijede olimpijske igre paraplegičara u Tel Avivu te u Heidelbergu gdje je bilo nazočno gotovo tisuću natjecatelja iz 38 zemalja, dok su u narednim natjecanjima, u Torontu sudjelovale 44 zemlje, a u Arnheimu je bilo oko 2.500 sudionika iz čitavog svijeta.

Danas se u svijetu provode mnoga regionalna i kontinentalna ljetna i zimska sportska natjecanja, koja su uvrštena u redovite svjetske kalendare natjecanja, a vrhunac su Paraolimpijske igre koje se održavaju svake četvrte godine, okupljajući sportaše s najrazličitijim oblicima invalidnosti. Primjerice, 1996. godine u Atlanti bilo je prijavljeno oko 4.000 sportaša iz 100 zemalja.⁷

3.2. Invalidnost i kineziološke aktivnosti

Budući da postoji veliki broj kinezioloških aktivnosti kojima se mogu baviti invalidne osobe, potrebno je poznavati kategorije invalidnosti koje zahtijevaju određene prostorne i vremenske adaptacije kinezioloških aktivnosti, da ne bi došlo do pojave dodatnih oštećenja ili pogoršanja samog invaliditeta⁸:

- osobe s cerebralnom paralizom,
- osobe s mentalnom retardacijom,
- osobe s povredom leđne moždine,

---

⁵ Prilagođeno prema: Heimer, S.; Relac, M.: Značaj sportske rekreacije i sporta tijekom i nakon rehabilitacije, Sport za sve br. 6, Hrvatski savez sportske rekreacije, Zagreb, 1996., str. 8.

⁶ Ibid

⁷ Prilagođeno prema: Heimer, S.; Relac, M.: Značaj sportske rekreacije i sporta tijekom i nakon rehabilitacije, Sport za sve br. 6, Hrvatski savez sportske rekreacije, Zagreb, 1996., str. 8.

⁸ Ciliga, D.: Sport i invalidne osobe, Sport za sve br. 6, Hrvatski savez sportske rekreacije, Zagreb, 1996., str. 23.

- osobe s amputacijama,
- osobe sa sljepoćom,
- osobe s gluhoćom.

Kategorizacija je vrlo važna pri uključivanju invalida u vrhunski sport. Svaka od navedenih kategorija ima zasebna natjecanja od gradske do međunarodne razine, posebno po sportskim disciplinama. Paraolimpijske igre okupljaju sve kategorije invalidnosti osim osoba s gluhoćom i mentalnom retardacijom. Te su grupacija obuhvaćene Specijalnim olimpijskim igrama. Nažalost, osobe s neuromuskularnim bolestima kao što su multiplaskleroza, mišićna distrofija i slično, gotovo da i nisu uključene u sastav vrhunskog sporta.

Činjenica je da su sportske aktivnosti u području invalidnosti jedan vid nadogradnje koja će omogućiti bržu i bezbolniju resocijalizaciju i reintegraciju osoba u svakodnevne tokove života, no bez rješavanja egzistencijalnih potreba svakog pojedinca (adaptiranost stana, radnog mjesta ili odabranog centra za daljnje školovanje) teško će se dobiti na kvantitetu iz kojeg će se selekcijom dobiti vrhunski sportaši koji bi trebali zastupati svoje zemlje na sportskoj međunarodnoj sceni u području sporta invalidnih osoba.⁹

Osim navedenoga, određenu barijeru za uključivanje osoba u kineziološke aktivnosti predstavlja i sama dužina boravka u rehabilitacijskim centrima. Što je osoba duže u rehabilitacijskom centru, boravak će negativnije utjecati na osamostaljivanje i motivaciju osobe. Takva osoba potom postaje sve nesigurnija u svoje preostale sposobnosti koje ne koristi duže vrijeme.

Još jedna barijera koja uveliko otežava uključivanje invalidnih osoba u sportske aktivnosti je i neprilagođenost javnog prijevoza, javnih površina i objekata javne namjene. A možda i najveći problem, bilo rekreativnog ili natjecateljskog sporta osoba s invalidetom, predstavlja financijska osnova. Pod tim se podrazumijeva nabavljanje sportskih kolica i proteza specifičnih za pojedinu sportsku disciplinu, kao i nabavka specifičnih pomagala i tranažera za pojedinu kategoriju invalidnosti.

Bavljenje kineziološkim aktivnostima ima izravan učinak na tjelesnu komponentu organizma invalidne osobe, kao što su snaga, brzina, koordinacija i fleksibilnost, a neizravan učinak vidi se kroz psihičku stimulaciju kojom se pokušavaju ublažiti posljedice koje invalidnost ostavlja na psihi čovjeka. Sportom danas invalidne osobe uspješno dopunjuju ostale rehabilitacijske metode i to je dio redovitih terapijskih programa. Da bi uključivanje invalidnih osoba u sportske aktivnosti bilo što veće, nakon izlaska iz rehabilitacijskog centra potrebno bi bilo ostvariti određene pretpostavke¹⁰:

1. organizirati predavanja u rehabilitacijskim centrima sa stručnim osobama na kojima bi se dobile informacije o suštini i značaju sporta za invalidne osobe te o mogućnostima uključivanja, nakon izlaska iz stacionarne ustanove, u različite sportske asocijacije;
2. osobe koje planiraju i programiraju kineziološke aktivnosti, bilo da se radi o rekreativnim sadržajima ili natjecateljskom sportu, moraju biti stručne.

---

⁹ Ciliga, D.: Sport i invalidne osobe, Sport za sve br. 6, Hrvatski savez sportske rekreacije, Zagreb, 1996., str. 24.

¹⁰ Ibid, str. 24.-25.

Kontinuirano bavljanje kineziološkim aktivnostima omogućava invalidnoj osobi, ne samo postizanje vrhunskih sportskih rezultata, već utječe i na povećanje mobilnosti u svakodnevnicu invalidne osobe. Povećanje mobilnosti nije važnost samo za invalidnu osobu, ono je od presudne važnosti i za prihvaćanje invalidne osobe od strane tzv. zdrave populacije.

Natjecanja i vrhunski rezultati tek su vrh piramide osoba s invalidnošću uključenih u sustav sporta. Daleko širi, a društveno i značajniji oblik sportskih aktivnosti osoba s invalidnošću pripada području sportske rekreacije. Svojim sadržajima, intenzitetima, kao i lokalitetima, sportska rekreacija tim osobama može ponuditi mnoštvo prihvatljivih oblika individualnih ili grupnih aktivnosti koje, uz ispunjenje slobodnog vremena, imaju daleko značajniju svrhu i ciljeve. Naime, već u periodu liječenja ili rehabilitacije, sportsko-rekreacijske aktivnosti u stacionarnom boravku bitno pridonose uspjehu medicinskih postupaka.¹¹

Kako bi invalidna osoba došla do vrhunskog sporta koji bi bio u funkciji rehabilitacije, potrebno je preći dugačak put. Na samom početku najbitnije je da osoba prihvati svoj hendikep odnosno invaliditet. Određene invalidne osobe će se zadovoljiti svladavanjem obavljanja regularnih životnih zadataka i funkcija, dok neki tu neće stati, već će krenuti korak dalje. Daljnji korak može uključivati i rehabilitacijski sport kao završni dio rehabilitacije. Takav sport sadrži niz aktivnosti koje jačaju mišiće i omogućuju invalidu bavljenje raznim sportovima. Najteži korak ka rehabilitaciji i resocijalizaciji osoba s invaliditetom svakako predstavlja bavljenje vrhunskim sportom.

Za ostvarenje sportskih programa za osobe s invaliditetom, na razini države, te lokalne i područne samouprave potrebno je¹²:

- planirati površine za izgradnju sportsko-rekreacijskih centara u svim većim urbanim sredinama, u kojima bi osnovna djelatnost bili programi sporta za sve osobe, što predstavlja suvremenu društvenu, kulturnu i zdravstvenu potrebu ljudi 21. stoljeća;
- osposobiti različite profile kadrova, od organizatora do stručnih voditelja s višom i visokom stručnom spremom za planiranje i provođenje sportsko-rekreacijskih i sportskih aktivnosti osoba s invalidnošću.

Briga za tjelesnu aktivnost osoba s invalidnošću nije nimalo jednostavna jer zahtijeva ne samo znatna materijalna sredstva, već i vrlo razrađene organizacijske mjere, edukaciju medicinskih i kinezioloških kadrova, ali i mjere za promjenu stavova stanovništva prema osobama s invalidnošću i njihovim potrebama i željama.¹³

Vezano uz sport i sportske aktivnosti osoba s invaliditetom tijekom i nakon rehabilitacije, potrebno je uvažiti nekoliko činjenica.

1. U vrijeme rehabilitacijskog procesa sportsko-rekreacijski programi komplement su rehabilitacijskog postupka i značajan su čimbenik kvalitetnog ispunjenja slobodnog vremena tijekom boravka u stacionarnoj lječilišnoj ustanovi. U praksi je taj fond

---

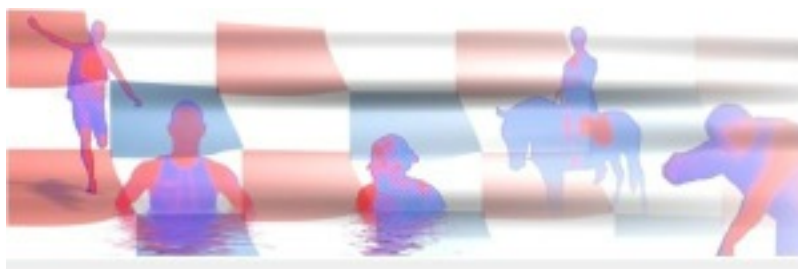
¹¹ Heimer, S.; Relac, M.: Značaj sportske rekreacije i sporta tijekom i nakon rehabilitacije, Sport za sve br. 6, Hrvatski savez sportske rekreacije, Zagreb, 1996., str. 8.

¹² Prilagođeno prema: Omazić, B.: Vrhunski sport u funkciji rehabilitacije invalida s kraćom analizom rezultata iz Atlante, Sport za sve br. 14, Hrvatski savez sportske rekreacije, Zagreb, 1998., str. 24.

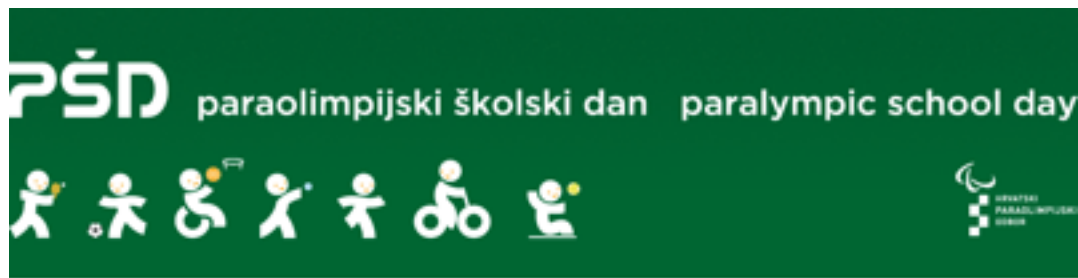
¹³ Omazić, B.: Vrhunski sport u funkciji rehabilitacije invalida s kraćom analizom rezultata iz Atlante, Sport za sve br. 14, Hrvatski savez sportske rekreacije, Zagreb, 1998., str. 11.

slobodnog vremena prepušten dokolici i osobnim preokupacijama pacijenata. Stoga specijalne bolnice i lječilišta moraju stvarati osnove za provođenje prilagođenih programskih, organizacijskih, materijalnih i kadrovskih uvjeta sportsko-rekreacijske djelatnosti kao sastavnog dijela osnovne fizikalne i okupacijske terapije.

2. Od posebnog značaja mogu biti sportsko-rekreacijski sadržaji u funkciji oporavka osoba s invalidnošću u centrima odmora. Organizirani i programirani aktivni odmor može biti djelotvoran čimbenik očuvanja i unapređenja njihovog zdravlja. Za to su potrebni osmišljeni programi i stručni kadrovi, koji bi izvan turističke sezone uz prihvatljive cijene popunili prazne kapacitete u turističkim destinacijama s grijanim prostorom, toplim zatvorenim sustavima i drugim prostorima za sportsku rekreaciju. Takvi sadržaji morali bi biti obvezni u postojećim specijaliziranim centrima odmora osoba s invalidnošću.
3. Povratkom kući u svakodnevni život osobe s invalidnošću morale bi imati mogućnosti uključenja u redovite sportsko-rekreacijske aktivnosti nekoliko puta tjedno. One se mogu razlikovati po namjeni programa i mogu se provoditi:
  - u specijaliziranim sportskim centrima za rad s invalidnim osobama, koji mogu djelovati u većim urbanim sredinama i uz suradnju profesionalnih kadrova pružati usluge osobama s različitim oblicima i stupnjevima invaliditeta;
  - u organizacijama za sportsku aktivnost invalida za one koji se žele uključiti u sustav sportskog treninga i nastupati na odgovarajućim natjecanjima. Pri tome treba izbjegavati suvišna i česta putovanja, stvaranje sustava natjecanja po uzoru na postojeći sport, a međunarodne susrete uskladiti s objektivnim mogućnostima i okolnostima;
  - u svim centrima sportske rekreacije u okviru odbora, društava ili udruga (kao što je npr. u RH "Šport za sve"), kao i na svim sportskim objektima sportskih organizacija ili klubova, gdje se mogu provoditi aktivnosti prilagođene osobama s invalidnošću (posebno kuglane, bočališta, streljane, bazeni, trim kabineti, stolni tenis, i sl.). Za prilagođene sportske aktivnosti potrebno je stvoriti organizacijske preduvjete, što znači osposobiti veći broj organizatora-pokretača iz redova osoba s invalidnošću, koji bi uz suradnju stručno osposobljenih kadrova provodili aktivnosti.

izvor. <http://www.google.hr/search?q=para+olimpijski+odbor>

<http://www.google.hr/url?sa=i&rct=j&q=para+olimpijski+odbor>

4. DOPRINOS INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKIH SUSTAVA U RAZVOJU SPORTA I SPORTSKE REKREACIJE U RESOCIJALIZACIJI OSOBA S INVALIDITETOM

Informacijsko-komunikacijski sustavi temelje se na informacijsko-komunikacijskoj tehnologiji. Takvu tehnologiju zapravo predstavljaju mediji, poglavito novi i moderni masovni mediji. Suvremeno je društvo u cijelosti obilježeno masovnim medijima koji prvenstveno informiraju te, namjerno i nenamjerno odnosno izravno ili neizravno, obavljaju i čitav niz ostalih funkcija.

U suvremenoj znanstveno-tehničkoj civilizaciji vrlo značajnu ulogu u procesu socijalizacije imaju i masovni mediji, poglavito oni elektronski. Osim tiska, gdje mladi u većini slučajeva pribjegavaju samo nekima, značajnu ulogu imaju i radio, televizija, a u posljednje vrijeme i računala (e-mail i Internet). Mladi se preko pojedinih igrica također uče kompetitivnosti, što je jedna od karakteristika sporta, ali i života općenito. Preko masovnih medija mladi također sudjeluju i u sportskim događajima javljajući se kao posredna publika, a dobivaju i određene informacije te znanja.¹⁴

Elektronski mediji su najznačajnija karakteristika modernog društva. Mediji su prisutni u svim granama društvenog života: politici, obrazovanju, zabavi, javnom ili privatnom životu poznatih i manje poznatih osoba, pa tako i u sportu. U današnjem smislu učinaka i uloge medija u popularizaciji sporta, može se reći da su mediji zapravo posrednici između društva i sporta.

Komunikacijsko-informacijski sustavi na izravan način utječu (i utjecali su) na razvoj sporta. To je ponajviše bilo provedeno popularizacijom sporta. No, ne tako davno, situacija glede elektronskih medija i sporta nije bila takva kakva se danas poznaje. Dapače, u povijesti je postojao otpor sportskih organizacija prema medijima jer su se bojali da će im mediji odvući pažnju odnosno zaradu, na način da će diktirati termine odigravanja utakmica ili čak natjecanja, a postajala je i bojazan da bi mediji mogli čak utjecati i na sama pravila igre. Međutim, takva bojazan nije dugo trajala. Sportske organizacije i savezi uvidjeli su da u nastaloj situaciji zapravo svi mogu izvući korist i zadovoljstvo. Postali su svjesni da će elektronski mediji stvoriti jasniju sliku o sportu putem javnih kanala te da će popularizirati sport i predočiti i informirati ljude o nekim novim sportskim sadržajima i trendovima.

Međutim, popularizirati, odnosno, razviti sport i sportsku rekreaciju nikako nije bilo isto za zdrave ljude i osobe s invaliditetom. Razloga za to je mnogo, ali glavni razlog je taj što sve

---

¹⁴ Bjelajac, S.: Sport i društvo, Fakultet prirodoslovno-matematičkih znanosti i kineziologije Sveučilišta u Splitu, Split, 2006., str. 159

do nedavno osobe s invaliditetom nisu imale prava kakva imaju danas. One su često smatrane tzv. građanima drugog reda. Nisu imale jednake uvjete za zapošljavanje, obrazovanje, a tako ni za sudjelovanje u sportskim aktivnostima.

Ne treba se zavaravati kako danas ne postoji diskriminacija osoba s invaliditetom, no u svakom slučaju, postoji u puno manjoj mjeri nego prije. Ključni trenutak za (re)socijalizaciju mogao je biti ostvaren nakon poduzetog aktivizma brojnih institucija i pojedinaca, ponajviše aktivizma za ljudska prava. Takvi aktivistički pokreti posebno su do izražaja počeli dolaziti sredinom prošlog stoljeća, što je otprilike ekvivalentno razdoblju razvoja elektroničkih medija, poglavito televizije, ali i unapređenja već postojećih informacijsko-komunikacijskih sustava, kao što je npr. radio. U to vrijeme donesene su mnoge deklaracije i osnovani sudovi za ljudska prava, čime se podigla svijest o ljudskim pravima općenito, pa tako i ljudskim pravima osoba s invaliditetom.

Tisak, radio i televizija, u drugoj polovici prošlog stoljeća učestalo su izvještavali o različitim aktivistima i aktivizmu te na taj način, već u ono vrijeme, neizravno, a zasigurno i nenamjerno, doprinijeli razvoju sporta i sportske rekreacije u resocijalizaciji osoba s invaliditetom. Ne smije se zaboraviti da je do nedavno bilo nezamislivo zapošljavanje osoba s invaliditetom, a pogotovo organiziranje sportskih natjecanja namijenjenih isključivo osobama s invaliditetom. To se promijenilo spomenutim aktivizmom i borbom za ljudska prava, a navedeno se moglo tako uspješno manifestirati jer je bilo uvelike zastupljeno u svim oblicima medija.

I razvoj sporta u općenitom smislu također je u skladu s prvim idejama o masovnim medijima kao takvima. Razvojem elektronskih medija u 20. stoljeću sport je zapravo postao institucionaliziran i djeluje kao društvena organizacija (sportske organizacije, razne udruge sportaša...). Preko elektronskih medija sport se uspio probiti u središte tog institucionalnog sustava te je tako popularizirani sport dobio i neke druge karakteristike koje nisu u uskoj vezi samog pojma "sport", gdje se podrazumijeva igru natjecateljskog karaktera. Također je taj natjecateljski karakter potaknuo i motivirao (dakako, uz određene zdravstvene razloge) i na rekreativno bavljenje sportom. U toj priči ključne su Paraolimpijske igre.

Danas su Paraolimpijske igre elitni športski događaj za športaše iz 5 različitih grupa invaliditeta, a cilj im je isticanje športskih postignuća umjesto invalidnosti. Pokret je dramatično narastao od svojih prvih dana. Broj športaša koji sudjeluju u Paraolimpijskim igrama je porastao s 400 iz 23 države u Rimu, 1960. godine, na 3.806, iz 136 država u Ateni 2004. godine. Paraolimpijske igre su uvijek bile održane iste godine kao i Olimpijske igre. Od Paraolimpijskih igara u Seoulu 1988. godine, i Zimskih Paraolimpijskih igara u Tignes-Albervilleu 1992. godine, održavaju se i na istom mjestu natjecanja, kao i Olimpijske igre. Određeno je da od 2008. godine, pa nadalje, grad domaćin Olimpijskih igara udomaći i Paraolimpijske igre.¹⁵

* Izostavljen je ulomak koji ponavlja iste navode!

Uz Paraolimpijske igre postoje i Specijalne olimpijske igre. One su slične po tome što se obje fokusiraju na športaše s invaliditetom, te da su obje vođene međunarodnim

---

¹⁵ http://www.paraolimpijci.hr/informacije/Paraolimpijske_igre (20. siječnja 2012.)

neprofitabilnim organizacijama. Međutim, Paraolimpijske igre i Specijalne olimpijske igre razlikuju se u 3 područja¹⁶:

1. kategorije invalidnosti športaša s kojima rade,
2. kriteriju na koji način športaši sudjeluju,
3. u strukturi pojedinačnih organizacija.

Specijalne olimpijske igre namijenjene su isključivo za športaše s intelektualnim poteškoćama. Kako bi sudjelovali na Paraolimpijskim igrama, športaši moraju zadovoljiti određene kriterije i standarde kako bi se kvalificirali i natjecali u određenom športu. Zato sudionici na Paraolimpijskim igrama prolaze kroz strogi sustav kvalifikacija. Kod Specijalnih olimpijskih igara ne postoji sustav kvalifikacija, već sudjeluju oni koji mogu i žele. Umjesto kvalifikacija postoji sustav nasumičnog odabira sudionika za natjecanja.

U tablici 1. i 2. prikazane su ljetne i zimske Paraolimpijske igre s godinom, mjestom i brojem sudionika te ostalim parametrima. Prve Paraolimpijske igre održane su 1952. godine, a Specijalne olimpijske igre 1968. godine.

Tablica 1. Ljetne Paraolimpijske igre

Godina	Mjesto	Grupe invaliditeta	Broj država	Broj športaša	Održavanje gdje i Olimpijske igre	Istaknutosti
1952	Stoke Mandeville, Velika Britanija	Ozljeda leđne moždine	2	130	Ne	Prve međunarodne igre za športaše s invaliditetom
1960	Rim, Italija	Ozljeda leđne moždine	23	400	Da	Prve igre za športaše s invaliditetom održane gdje i Olimpijske igre
1964	Tokio, Japan	Ozljeda leđne moždine	21	375	Da	Podizanje utega dodano kao šport
1968	Tel Aviv, Izrael	Ozljeda leđne moždine	29	750	Ne	Bacanje kugle dodano
1972	Heidelberg, Njemačka	Ozljeda leđne moždine	43	984	Ne	Prvo natjecanje za kvadriplegičare
1976	Toronto, Kanada	Ozljeda leđne moždine	38	1657	Ne	Prvo korištenje trkaćih invalidskih kolica, dodani športovi: odbojka, goalball i pucanje
1980	Arnhem, Nizozemska	Ozljeda leđne moždine, amputacije, poteškoće s vidom, cerebralna paraliza	42	1973	Ne	Dodana sjedeća odbojka, uključene discipline za športaše s cerebralnom paralizom

¹⁶ http://www.paraolimpijci.hr/informacije/Paraolimpijske_igre (20. siječnja 2012.)

1984	Stoke Mandeville, Velika Britanija & New York, SAD	Ozljeda leđne moždine, amputacije, poteškoće s vidom, cerebralna paraliza	41 (Velika Britanija, 45 (SAD))	1100 (Velika Britanija), 1800 (SAD)	Ne	Nogomet (7 igrača), i boćanje dodano kao šport, kao i biciklizam. Demonstrirano utrkivanje u kolicima
1988	Seoul, Koreja	Ozljeda leđne moždine, amputacije, poteškoće s vidom, cerebralna paraliza	61	3013	Da	Judo i tenis u kolicima dodani kao discipline. Suradnja odbora za Olimpijske igre i Paraolimpijske igre
1992	Barcelona, Španjolska	Ozljeda leđne moždine, amputacije, poteškoće s vidom, cerebralna paraliza	82	3021	Da	Presedan organizacijskog savršenstva
1996	Atlanta, SAD	Ozljeda leđne moždine, amputacije, poteškoće s vidom, cerebralna paraliza, intelektualna invalidnost	103	3195	Da	Jahanje dodano. Prvo ujedinjeno sponzorstvo.
2000	Sydney, Australia	Ozljeda leđne moždine, amputacije, poteškoće s vidom, cerebralna paraliza, intelektualna invalidnost	122	3843	Da	Jedrenje i ragbi u kolicima dodani. Rekordna prodaja karata.
2004	Atena, Grčka	Ozljeda leđne moždine, amputacije, poteškoće s vidom, cerebralna paraliza	136	3806	Da	Jedrenje i ragbi u kolicima dodani. Rekordna prodaja karata.
2008	Peking, Kina	Ozljeda leđne moždine, amputacije, poteškoće s vidom, cerebralna paraliza, Les autres	150	4000	Da	Veslanje dodano.
2012	London, Velika Britanija	Ozljeda leđne moždine, amputacije, poteškoće s vidom, cerebralna paraliza, Les autres	150	4200	Da	Program finaliziran 2007. godine

izvor: http://www.paraolimpijci.hr/informacije/Paraolimpijske_igre (20. siječnja 2012.)

Tablica 2. Zimske Paraolimpijske igre

Godina	Mjesto	Grupe invaliditeta	Broj država	Broj športaša	Održavanje gdje i Olimpijske igre	Istaknutosti
1976	Oernskoeldsvik, Švedska	Poteškoće vida, amputanti	17	250+	Ne	Demonstriranje
1980	Gello, Norveška	Poteškoće vida, amputanti, ozljeda kralježnice, cerebralna paraliza	18	350	Ne	Demonstracijski događaj: utrke na saonicama
1984	Innsbrueck, Austrija	Poteškoće vida, amputanti, ozljeda kralježnice, cerebralna paraliza	21	457	Ne	Demonstriran Veleslalom
1988	Innsbrueck, Austrija	Poteškoće vida, amputanti, ozljeda kralježnice, cerebralna paraliza	22	398	Ne	Sjedeće skijanje predstavljeno u alpskom i nordijskom skijanju
1992	Tignes-Albertville, Francuska	Poteškoće vida, amputanti, ozljeda kralježnice, cerebralna paraliza	24	475	Da	Biatlon dodan. Demonstrirano skijanje za osobe s intelektualnim invaliditetom
1994	Lillehammer, Norveška	Poteškoće vida, amputanti, ozljeda kralježnice, cerebralna paraliza	31	492	Da	Hokej na saonicama dodan
1998	Nagano, Japan	Poteškoće vida, amputanti, ozljeda kralježnice, cerebralna paraliza	32	571	Da	Veliki javni interes za Zimske Paraolimpijske igre
2002	Salt Lake, SAD	Poteškoće vida, amputanti, ozljeda kralježnice, cerebralna paraliza	36	416	Da	Prevelika potražnja ulaznica
2006	Torino, Italija	Poteškoće vida, amputanti, ozljeda kralježnice, cerebralna paraliza	39	477	Da	Curling u kolicima dodan
2010	Vancouver, Kanada	Poteškoće vida, amputanti, ozljeda kralježnice, cerebralna paraliza	45	650	Da	2 dodatne ekipe dodane za natjecanje u Curlingu

izvor: http://www.paraolimpijci.hr/informacije/Paraolimpijske_igre (20. siječnja 2012.)

Iz tablice je vidljivo da su prve ljetne Paraolimpijske igre održane 1952. godine u Velikoj Britaniji. To je ujedno i razdoblje razvoja elektroničkih medija, što navodi na zaključak da su komunikacijsko-informacijski sustavi u to vrijeme imali značajnu ulogu u razvoju natjecateljskog sporta osoba s invaliditetom. To nikako ne znači da se osobe s invaliditetom

prije nisu bavile sportom, bilo rekreacijskim, bilo natjecateljskim, već to znači da je ta godina prekretnica za natjecateljski sport osoba s invaliditetom. Vidljiv je daljnji velik razvoj, kako broja sudionika i zemalja koje su sudjelovale, tako i broja sportova te kategorija invalidnosti.

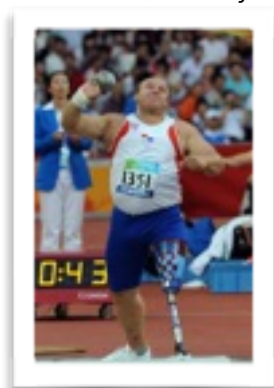
Velik razvoj vidljiv je i na ljetnim Paraolimpijskim igrama u Atlanti, a razlog tomu je vrlo snažno i ujedinjeno sponzorstvo. Mediji su prepoznali potencijal, ali i zanimanje mase za Paraolimpijske igre. Može se reći kako je ta godina zapravo bila moderna prekretnica za bavljenje natjecateljskim sportom osoba s invaliditetom.

Zimske Paraolimpijske igre s održavanjem su započele nešto kasnije nego ljetne, a razlog je tomu to što su i zimske Olimpijske igre općenito započele s odražavanjem kasnije nego ljetne. Prve zimske Olimpijske igre održane su 1924. godine u Chamonixu u Francuskoj, što je 28 godina poslije održavanja prvih ljetnih Olimpijskih igara. Prve zimske Paraolimpijske igre održane su 1976. godine u Švedskoj, što je 24 godina poslije održavanja prvih ljetnih Olimpijskih igara. Broj sudionika također je rastao, kao i broj sportova, a on je, zbog velikog interesa javnosti, kulminirao 1998. godine u Japanu.

Dakle, slabiji razvoj zimskih sportova u općenitom smislu rezultirao je i kasnijim razvojem zimskih Paraolimpijskih igara. Razlog tomu je jednostavan - ne postoji jednak interes za zimske i ljetne sportove. Taj jaz polako se gubi, međutim, neosporno je da su i dalje ljetni sportovi popularniji od zimskih.

Paraolimpijske igre i njihova medijska popraćenost (za što je zadužena informacijsko-komunikacijska tehnologija) imaju iznimno važnu ulogu u resocijalizaciji osoba s invaliditetom. Riječ je, naime, o tome da osobe s invaliditetom imaju prilike gledati i vidjeti vrhunske sportaše s invaliditetom. Tu se javlja snažan psihološki učinak, pa osobe s invaliditetom nalaze inspiraciju i motivaciju za daljnji napredak. Nije rijedak slučaj da osobe s invaliditetom razmišljaju ovako: ako neka osoba s invaliditetom može osvajati medalje, onda se oni barem mogu rekreativno uključiti u sportske aktivnosti. Često ta rekreacija preraste u ozbiljnije bavljenje sportom i sudjelovanje u lokalnim, regionalnim, nacionalnim i međunarodnim natjecanjima. Prije medijske promidžbe takva slika nije bila raširena odnosno osobe s invaliditetom nisu na taj način mogle naći motivaciju i inspiraciju. Neki od njih u popularnim sportašima s invaliditetom traže svog idola. Primjerice, u Republici Hrvatskoj trenutačno je najpopularniji i najpoznatiji Darko Kralj (slika 1.), osvajač zlatne medalje u Pekingu i srebrne u Londonu, svjetski rekorder.

Slika 1. Darko Kralj

Takve osobe nisu samo inspiracija, motivacija i uzori osobama s invaliditetom, već su snažan poticaj i drugim osobama. Oni su jasan pokazatelj da i osobe s invaliditetom mogu ostvariti vrhunske rezultate i da mogu biti jednako uspješno kao i zdrave osobe.

Korak dalje otišao je i južnoafrički atletičar Oscar Pistorius (slika 2.), kojem su amputirane obje noge kada je bio beba. Bio je odgajan na način da misli kako uopće nema hendikep, već da je njegova proteza zapravo drukčija vrsta cipela. Spomenuti atletičar prvi je koji se s amputacijama obje noge natjecao na Olimpijskim igrama, dakle, ne na Paraolimpijskim igrama.

Slika 2. Oscar Pistorius

izvor: <http://www.google.hr/imgres?imgurl> (5. veljače 2013.)

<http://www.thestar.com/sports/london2012/athletics/article/1237107--london-2012-double-amputee-oscar-pistorius-advances-to-semifinal-in-emotional-olympic-debut> (21. siječnja 2013.)

Međutim, sve to ne bi bilo moguće bez medijske pratnje. Već je naglašeno kako je sport i razvoj sporta za osobe s invaliditetom došao do izražaja tek nakon razvoja medija i interesa javnosti, koji je opet, paradoksalno, bio omogućen zbog izvještavanja medija. Danas je situacija glede toga bolja nego ikada. Bilo na internetu, televiziji ili u tisku, mogu se pročitati vijesti i ostvarenja osoba s invaliditetom, ali isto se tako mogu pročitati i razne akcije, programi i manifestacije koje provede humanitarne udruge i ustanove odnosno institucije zadužene za resocijalizaciju osoba s invaliditetom. Dakako, ni danas problem resocijalizacije i diskriminacije osoba s invaliditetom nije riješen. Taj problem vjerojatno nikada ni neće biti do kraja riješen, no pokušava se svesti na što manju moguću mjeru. Situacija danas uvelike je bolja nego primjerice prije 20-30 godina.

Međutim, informacijsko-komunikacijska tehnologija i na druge načine doprinosi razvoju sporta i resocijalizaciji osoba s invaliditetom. Riječ je tu o vrlo naprednim programima i simulacijama napretka oporavka osoba s invaliditetom, kao i o obrazovanju posredovanjem i korištenjem takve tehnologije. Nadalje, pomoću informacijske-komunikacijske tehnologije vrše se i mnoga mjerenja i istraživanja, čiji su rezultati uvelike korisni za daljnje planiranje i programe.

izvor: szssplit.hr (5. veljače 2013.)

5. ZAKLJUČAK

Tisak, radio i televizija, u drugoj polovici prošlog stoljeća učestalo su izvještavali o različitim aktivistima i aktivizmu za ljudska prava te na taj način, već u ono vrijeme, neizravno pridonijeli razvoju sporta i sportske rekreacije u resocijalizaciji osoba s invaliditetom. Ne smije se zaboraviti da je ne tako davno bilo nezamislivo zapošljavanje osoba s invaliditetom, a pogotovo organiziranje sportskih natjecanja namijenjenih isključivo osobama s invaliditetom. To se promijenilo aktivizmom i borbom za ljudska prava, a navedeno se moglo tako uspješno manifestirati jer je bilo uvelike zastupljeno u svim oblicima medija.

Prve ljetne Paraolimpijske igre održane 1952. godine u Velikoj Britaniji. To je ujedno i razdoblje razvoja elektroničkih medija, što navodi na zaključak kako su komunikacijsko-informacijski sustavi u to vrijeme imali značajnu ulogu u razvoju natjecateljskog sporta osoba s invaliditetom. Vidljiv je daljnji velik razvoj, kako broja sudionika i zemalja koje su sudjelovale, tako i broja sportova te kategorija invalidnosti. Zimske Paraolimpijske igre s održavanjem su započele nešto kasnije nego ljetne, a razlog je tomu što su i zimske Olimpijske igre općenito započele s odražavanjem kasnije nego ljetne. Paraolimpijske igre i medijska popraćenost istih (za koje je zadužena komunikacijsko-informacijska tehnologija), imaju iznimno važnu ulogu u resocijalizaciji osoba s invaliditetom. Riječ je, naime, o tome da osobe s invaliditetom imaju prilike gledati i vidjeti vrhunske sportaše s invaliditetom. Tu se javlja snažan psihološki učinak koji nadahnjuje osobe s invaliditetom za daljnji napredak. Sve to ne bi bilo moguće bez medijskog utjecaja i pratnje.

Informacijsko-komunikacijska tehnologija i na druge načine doprinosi razvoju sporta i resocijalizaciji osoba s invaliditetom. Riječ je o vrlo naprednim programima i simulacijama napretka oporavka osoba s invaliditetom, kao i o obrazovanju posredovanjem i korištenjem takve tehnologije. Nadalje, pomoću informacijske-komunikacijske tehnologije vrše se i mnoga mjerenja i istraživanja, čiji su rezultati uvelike korisni za daljnje planiranje i programe.

LITERATURA

1. Bjelajac, S.: *Sport i društvo*, Fakultet prirodoslovno-matematičkih znanosti i kineziologije Sveučilišta u Splitu, Split, 2006.
2. Ciliga, D.: *Sport i invalidne osobe*, Sport za sve br. 6, Hrvatski savez sportske rekreacije, Zagreb, 1996.
3. Heimer, S.; Relac, M.: *Značaj sportske rekreacije i sporta tijekom i nakon rehabilitacije*, Sport za sve br. 6, Hrvatski savez sportske rekreacije, Zagreb, 1996.
4. Hrvatski zavod za javno zdravstvo: *Izješće o osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj*, Zagreb, 2012.
5. Omazić, B.: *Vrhunski sport u funkciji rehabilitacije invalida s kraćom analizom rezultata iz Atlante*, Sport za sve br. 14, Hrvatski savez sportske rekreacije, Zagreb, 1998.
6. *Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom, pročišćeni tekst*, NN 143/02, 33/05
7. http://www.paraolimpijci.hr/informacije/Paraolimpijske_igre (20. siječnja 2012.)
8. http://hr.wikipedia.org/wiki/Darko_Kralj (21. siječnja 2013.)
9. <http://www.thestar.com/sports/london2012/athletics/article/1237107--london-2012-double-amputee-oscar-pistorius-advances-to-semifinal-in-emotional-olympic-debut> (21. siječnja 2012.)